

Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

М.О. Ячнюк, А.Г. Тюфтій

**ГЕОГРАФІЧНІ АСПЕКТИ ГЛОБАЛЬНИХ
ПРОБЛЕМ ЛЮДСТВА**

Навчальний посібник

Чернівці
Чернівецький національний університет
2018

УДК 911.3:339.9](075.8)

Я 956

Рекомендовано до друку вченою радою Чернівецького національного університету імені

Юрія Федьковича

(протокол № 14 від 17 грудня 2018 р.)

Рецензенти: доктор географічних наук Денисик Григорій Іванович
(Вінницький державний педагогічний університет імені М. Коцюбинського)

доктор географічних наук Дністрянський Мирослав Степанович
(Львівський національний університет імені Івана Франка)

Ячнюк М.О., Тюфтії А.Г.

Я 956 Географічні аспекти глобальних проблем людства: навчальний посібник. Чернівці:
Чернівецький нац. університет, 2018. 200 с.

У запропонованому виданні розглянуто теоретико-методологічні основи становлення глобалістичний сучасний етап її розвитку, розкрито сутність та тенденції глобалізації, охарактеризовано глобалізацію світових економічних процесів і наслідки глобалізації для національної економіки України. Висвітлено сутність, причини виникнення глобальних проблем, взаємозв'язки між ними та способи їх розв'язання. Здійснено класифікацію глобальних проблем.

Посібник буде корисним для викладачів, учителів, студентів, учнів при вивченні курсів з економічної та соціальної географії у вищих навчальних закладах різних рівнів акредитації та закладах загальної середньої освіти.

УДК 911.3:339.9](075.8)
Я 956
СЧернівецький національний
університет, 2018

Зміст

Частина I. Глобалізація, глобальні проблеми та глобалістика

Розділ 1. Теоретико-методологічні основи становлення глобалістики та сучасний стан її розвитку.

- 1.1. Глобалізація як феномен сучасності
- 1.2. Передумови формування глобалістики
- 1.3. Становлення глобалістики як науки
- 1.4. Поняття, об'єкт, предмет та принципи глобалістики
- 1.5. Основні школи сучасної глобалістики

Контрольні запитання та завдання

Список літератури

Розділ 2. Глобалізація як багатомірний процес розвитку людства.

- 2.1. Поняття та сутність глобалізації.
- 2.2. Тенденції глобалізації
- 2.3. Основні підходи до дослідження глобалізаційних процесів, їх сутність та характеристика.
- 2.4. Сутність та характеристика багатомірності процесу глобальних змін.

Контрольні запитання та завдання

Список літератури

Розділ 3. Глобалізація світових економічних процесів

- 3.1. Концепції економічної глобалізації
- 3.2. Сутність і передумови глобалізації світової економіки
- 3.3. Головні форми глобалізації світового господарства
- 3.4. Наслідки глобалізації для світової економіки загалом та національних господарств зокрема

3.5. Сучасні глобалізаційні процеси та їх вплив на економіку країни

Контрольні запитання та завдання

Список літератури

Частина II. Характеристика глобальних проблем людства та їх класифікація

Розділ 4. Глобальні проблеми людства: сутність, причини виникнення

4.1. Поняття, причини виникнення глобальних проблем.

4.2. Взаємозв'язок глобальних проблем.

4.3. Характеристика глобальних проблем людства.

4.4. Способи розв'язання глобальних проблем.

Контрольні запитання та завдання

Список літератури

Розділ 5. Класифікація глобальних проблем людства

5.1. Глобальні проблеми, що виникають при взаємодії природи та суспільства (сировинна, енергетична, продовольча, екологічна).

5.2. Глобальні проблеми, що виникають у процесі суспільних взаємовідносин (подолання відсталості країн, що розвиваються, проблема війни і миру, тероризм).

5.3. Глобальні проблеми, що виникають унаслідок розвитку людини (демографічна, соціальна).

5.4. Новітні глобальні проблеми (освоєння Світового океану, освоєння космосу, розвиток технологій).

Контрольні запитання та завдання

Список літератури

Короткий термінологічний словник

Вступ

Однією з характерних особливостей розвитку сучасного світу є заострення глобальних проблем, які за своїм характером виходять за рамки інтересів різних класів і суспільних систем, від розв'язання яких вирішальною мірою залежить майбутнє, більше того – саме існування людства. Термін "глобальні проблеми" увійшов у міжнародний лексикон у другій половині 60-х р. минулого століття. За своїм характером глобальні проблеми сучасності різні: від загрози ядерної війни до екологічної катастрофи, від зростаючого розколу світу на "багаті" й "бідні" країни і народи до перспективи виснаження традиційних і необхідності пошуку нових джерел енергії. У сучасному науковому пошуці склався особливий напрям дослідження загальнолюдських проблем – глобалістика.

Глобальні проблеми привертали і привертають дедалі більшу увагу вчених. Від того, наскільки плідними будуть науковий аналіз системи глобальних суперечностей і ефективність практичних заходів з їх вирішення, залежать перспективи суспільного прогресу в нинішньому тисячолітті.

З метою повного аналізу теми у виданні, перш за все, розглянуто зміст поняття "глобальні проблеми". За різними дослідженнями нині виділяють майже тридцять глобальних проблем різних типів. Тому мова в навчальному посібнику йде не про якусь одну

ознаку або критерій глобальності, а про систему критеріїв та ознак, принаймні про кілька інтегральних факторах, які об'єднують очевидні різні проблеми під поняттям "глобальні".

Ці критерії мають важливе значення для класифікації глобальних проблем. Разом із тим значення критеріїв носять переважно кількісний, а не якісний характер. Із них не зовсім зрозуміло, в чому причина виникнення глобальних проблем, на відміну від соціальних проблем, які також постають перед людством і носять загальний характер (боротьба проти експлуатації, гноблення тощо).

Термін "глобальний" має три значення: повсюдний, характерний для земної кулі в цілому, для всіх країн і народів; значний, масштабний; загальний, всеосяжний.

Навчальний посібник «Географічні аспекти глобальних проблем людства» складається з двох частин, глосарію, списку використаної та рекомендованої літератури. У першій частині розглянуто питання процесів глобалізації та становлення глобалістики як науки, розкрито теоретико-методологічні основи становлення глобалістики та сучасний стан її розвитку, проаналізовано глобалізацію світових економічних процесів.

У другій частині книги наведено характеристику глобальних проблем людства та здійснено їх класифікацію. вказано причини виникнення, накреслено шляхи розв'язання найважливіших проблем сьогодення.

Пропонований навчальний посібник сприятиме оволодінню теоретичними знаннями сутності глобальних проблем людства, а саме просторової еволюції й особливостей прояву їх у різних регіонах та державах, формуванню сприйняття глобальних проблем як особливих наднаціональних процесів, розв'язання яких залежить від кожного зокрема та спільних дій суспільства загалом.